

СЕДМИ и ОСМИ

ГОДИШЕНЪ ОТЧЕТЪ

НА

ВАРНЕНСКОТО АРХЕОЛОГИЧЕСКО
ДРУЖЕСТВО

за 1912 и 1913 год.

И. н. в. 8972 - III, 579

ВАРНА

Печатница „Зора“ на Д. Костакевъ

1914.

PH 373

5. 9/05

I. НАСТОЯТЕЛСТВОТО

на варненското археологическо дружество:

Прѣдседателъ : Х. Шкорпилъ,
Подпрѣдседателъ : Ив. Цѣровъ,*)
Секретаръ : Ил. Веневъ,**)
Касиеръ : Г. Димитровъ.
Членове : { К. Шкорпилъ,
 { Д-ръ Карамихаиловъ,
 { Д. Андрѣевъ.

II. Техническата комисия:

Прѣдседателъ : К. Шкорпилъ.
Членове : { В. Гочевъ,
 { Д-ръ П. Стояновъ,
 { И. Кнобъ.

III. Дружественитѣ настоятели въ окрѣга:

1. Г. Антоновъ, свещеникъ въ с. Кестричъ.
2. Янко Христовъ, директоръ въ гр. Провадия.
3. Д. Стаменовъ, главенъ учитель въ с. Аджемлеръ.
4. Н. Цицовъ, свещеникъ въ с. Шабла.
5. Г. Т. Петровъ, землѣдѣлецъ въ с. Пашакъой.
6. Д. К. Савовъ, свещеникъ въ Козлуджа (Новградецъ).
7. Патронски Р. гл. учитель въ с. Суджаскъой.
8. Т. Минковъ, въ с. Градинарово.
9. Н. А. Гиговъ, въ Рѣка Девня.
10. Богдановъ Радой, Д. К. Сърмаджиевъ и Кирчевъ Ламбо
въ Варна.
11. Возници, въ с. Бѣлево (Гебедже).

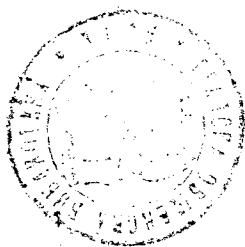
IV. Провѣрителитѣ на дружественитѣ смѣтки за 1911, 1912 и 1913 г. г.

Я. Найденовъ и Д. Н. Мутафовъ.

*) Въмѣсто Б. Райновъ, който е назначенъ за директоръ на държавната печатница въ София.

***) Въмѣсто Хр. Генчевъ, който се оттегли по причина на болестъ.

О Т Ч Е Т Ъ

НА

Настоятелството за дѣйствието му прѣзь изтеклитѣ 1912 и 1913 г. г.

Почитаемо събрание,

Приятно ми е да Ви прѣдставя настоящия отчетъ прѣзь седмата и осмата години.

Варненскиятъ музей. Послѣдното годишно събрание на нашето дружество биде сезирано съ въпроса *гдѣ и какъ да се построи окрѣжниятъ музей въ гр. Варна*. Събранието взе рѣшение да се прѣдостави тоя въпросъ на гражданитѣ въ лицето на своитѣ прѣдставители отъ разни учрѣждения (общински, окрѣжни и търговски). Дружеството натовари прѣдседателя си Х. Шкорпилъ и подпрѣдседателя Б. Райновъ да подготвятъ това събрание на прѣдставителитѣ. Съ покана № 1040 бѣха тѣ свикани на 27 августъ 1912 г. въ кабинета на окрѣжния управителъ. Присѣдствуваха окрѣжниятъ управителъ Ж. Жековъ, градскиятъ кметъ А. Василиевъ, прѣдседателтъ на окрѣжната постоянна комисия П. Едрецовъ и двамата делегати на арх-то дружество. Отсѣдствуваха: прѣдседателтъ на житната борса и на търговската камара г. г. А. Петровичъ и К. Ранковъ.

На дневенъ редъ на засѣданието бѣха слѣднитѣ въпроси:

- 1) *Належаща ли е постройката на единъ окрѣженъ музей въ гр. Варна.*
- 2) *На кое мѣсто да се построи музея?*
- 3) *Съ какви сръдства да стане постройката?*

По първия въпрос събранието ръши, че време е вече да се пристъпи към уреждане фондъ за построяване здание за варненския окръженъ музей.

По втория въпрос събранието ръши да бжде музеятъ построенъ въ дъното на алеята за възраждането, на мѣсто, което ще се окаже за най-подходяще отъ една инженерна комисия и отъ прѣдставители на археологическото дружество, назначена отъ градския кметъ.

По третия въпрос събранието ръши: да се събиратъ волни пожертвования и да се помоли окръжниятъ управителъ и прѣдседателътъ на окръжната постоянна комисия, щото окръжниятъ съветъ, градскитъ и селски общини въ окръга да вписватъ ежегодно въ бюджета си помощи за построяването на окръжния музей.

Най-послѣ ръши да се сондира мнѣнието на варненскитѣ граждани по въпроса за съграждане музея, за която цѣль археологическото дружество намѣри най-подходяще, да свика едно гражданско събрание.

Систематизирането на музейнитѣ сбирки. Като нѣма надежда да се построи въ скоро време особено здание за варненския музей, то Археологическото Дружество ръши да се помоли министерството да отстъпи на музея цѣлата дѣсна половина на подземиемо (7 стаи) въ дѣвическата гимназия за да могатъ да се систематизиратъ сбиркитѣ, та да станатъ достъпни за публиката (въ опрѣдѣлени дни). Отстъпването може да стане, защото гимназията ще се освободи отъ първата дѣвическа прогимназия, която ще наеме друго помѣщение отъ началото на 1914—1915 учебна година.

За музейната канцелария и библиотека ще се поискатъ двѣ стаи въ първия етажъ, защото не може да се иска отъ труженицитѣ по музейното дѣло, за да излагатъ въ опасностъ здравиемо си въ влажнитѣ стаи на подземиемо дѣто се помѣщава сега музейната канцелария.

Ако ще бждатъ отпуснати стаитѣ за музея, то се надѣваме, че къмъ края на 1914 г. ще могатъ да се отворятъ музейнитѣ сбирки. Откриването ще бжде едно културно тържество за града. По този случай ще се издаде илюстрирано описа-

ние на града. Прѣдвидено е да се поканатъ на тържеството ония градски и селски кметове, които отпущатъ помощи за варненския музей.

Изложба „Варна въ картини“ уредена била прѣзъ мѣсець юли 1912 год. Отпечата се каталогъ за нея. Изложбата биде открита съ една рѣчь, която ще бжде отпечатана въ VII книга на дружественитѣ „Извѣстия“.

За да се възбуди по голѣмъ интересъ къмъ старитѣ български постройки, дружеството има намѣрение да покани софийския архитектъ г-нъ П. Койчевъ, добъръ познавачъ на народното ни искусство, за да държи въ града ни сказка „върху значението на старитѣ български постройки и тѣхното запазване“ (съ проектиране на картини на български постройки изъ разни кѣтове на страната ни).

Нареждането на изложбата извърши г-нъ И. Кнобъ, инженеръ-геометъръ.

Скриване цѣнни старини прѣдъ румжницитѣ. Въ засѣданието на настоятелството на 29 юни 1913 г. (прот. № 51) рѣши се щото да се скриятъ прѣдъ румжницитѣ всички цѣнни старини на музея. Така и стана. Мѣрката била много умѣстна. Музеятъ въ Плъвенъ билъ ограбенъ отъ румжнскитѣ войници.*) Още на 28. IV нашето дружество запита директора на народния музей да ли е разпоредено прѣнасяне музейна сбирка въ Силистра и да ли е съгласенъ той да се прѣнесе въ Варна. Директорътъ отговори, че е нарѣдено потрѣбно. Сбиркитѣ били изпратени въ русенската гимназия.

Нашето дружество се разпореда да се прибератъ старини отъ Балчикъ и Каварна. Комендантътъ въ Балчикъ Ив. Мановъ се разпореда веднага и изпрати нѣколко камѣка съ надписи и др., съ обозни кола въ Варна. Прибранъ билъ единъ камѣкъ отъ Ал. Найденовъ. Единъ отъ донесенитѣ надписи гласи: „Каликратъ синъ на Таври, въ честь на майка си Гликея, жрица на Деметрина“ (прѣводъ отъ елински).

*) Музеятъ се помѣщаваше въ „Куршумъ джамия“, която служи за склада на 4 пѣх. Плъвенски полкъ. Румжницитѣ ограбиха склада и музея; тѣ разбили всички шкафове и чекмеджета. Всичко сж откраднати старини съ стойность 1500 лева.

Музеятъ притежава нѣколко снимки отъ нахлуването на румжнитѣ въ града и прокламацията имъ (подарена отъ Д. Коларовъ). Тя се почва така : „днесъ 5 юли 1913 г. гр. Варна е окупиранъ отъ румжнскитѣ войски и се счита, че съставлява частъ отъ румжнската територия“. Прокламацията е подписана отъ коменданта на окупационнитѣ войски дивизионенъ генералъ И. Кулчеръ.

Музейни посѣщения. Музеятъ биде посѣтенъ отъ редица забѣлжителни гости, като сестрата на Н. В. Царицата, княгиня Кевенхилеръ, кметътъ на Парижъ, Леонидъ Аслеръ, (докторъ на черноморската руска ескадра), М. Ростовцовъ (професоръ отъ университета въ Петербургъ), проф. Д. И. Иловаиски отъ Москва, екипажътъ на французкия стационаръ „Jeanne Blanche“, г-жа Бомпаръ (съпруга на французкия посланикъ въ Цариградъ), нѣколко търговци и офицери отъ Англия, професоръ Агура Д., руски воененъ агентъ Романовски, руски и французки консули и др.

Освѣнъ тѣхъ музеятъ биде посѣтенъ отъ група екскурзианти на м-та гимназия въ гр. Измаилъ (5 учители и 28 ученици), групи студенти и академици на висши учебни заведения въ Петербургъ и Одеса, нѣколко професори и студенти отъ Бѣлградъ, екскурзианти отъ гимназията въ Болградъ, отъ ученицитѣ на гимназиитѣ и прогимназиитѣ въ Добричъ, Шуменъ, Габрово, Тръвна, Видинъ, Разградъ, Русе и Варна (доведени отъ г-да: Д. Андрѣевъ, Хр. Генчевъ, Н. Кефсизовъ, Ж. Дянковъ, Хр. Христовъ, Ан. Василевъ, И. Пастуховъ, Г. Стояновъ, Ив. Д. Лазовъ, М. Бъчваровъ и г-ци Славова, Тодорова П., М. Ковачева и Д. Недева).

Парижкиятъ кметъ въ музея. Той биде посрѣщнатъ съ слѣдната рѣчь на подпрѣдседателя Б. Райновъ (произнесена на френски).

„Господине, Честитъ съмъ, да Ви посрѣщна отъ името на младото Арх. Д-во въ Варна на прага на тоя малъкъ музей.

Тукъ Вие ще видите сбирки старателно събирани, отъ една висока култура, която цвѣтѣла по тия страни когато Парижъ, наричанъ тогава „Лутуеци,“ (т. е. водно жилище) ималъ първобитна култура.

Знае се, че отъ Изтокъ тръгнаха първитѣ просвѣтители, които носѣха цивилизация по цѣлъ свѣтъ и за нещастие, когато Западъ се просвѣти отъ нея, огнището на културата изгасна за насъ.

Ние отъ ново запалихме факела прѣди нѣколко години едвамъ, отъ тия просвѣтени центрове, на най-прочутия отъ които Вие сте прѣдставителъ — градътъ на свѣтлината.

Вие се интересувате отъ нашето настояще и отъ нашето бждаще, но Вие не може да се заинтересувате сжщо, безъ съмнѣние и отъ нашето минало, защото то за насъ е залогътъ на възражданието ни и защото то ни начърта пжтища, по които трѣбва да вървимъ, за да бждемъ достойни на нашитѣ прадѣди, както Вие сте достойни за великото Ви минало, което остави славни дири въ историята на цѣлото човѣчество. „Да живѣе френския Геній, да живѣе Франция, да живѣе Парижъ.“

Г-нъ Руселъ изслуша съ особено внимание тия думи и изказа своята увѣреностъ, че като сжди отъ добритѣ начинания, енергията и жизнеспособността на българския народъ, въ които напълно се е увѣрилъ при своето пжтувание — тая хубава страна скоро ще достигне напълно просвѣтенитѣ народи и ще извоюва отново онова високо мѣсто, което е заемала въ миналото.

Първи Археологиченъ конгресъ въ София. Съгласно рѣшението на втората археологична конференция въ Варна имаше да се свика *първи археолог. конгресъ*. Врѣмениятъ комитетъ, който бѣше избранъ за подготвяне конгреса и настоятелството на Българското Археологическо Дружество рѣшиха щото конгресътъ да бжде свиканъ въ София на 11—13 май 1912 г. (гл. стр. 4 на шестия отчетъ на Археологическото дружество въ Варна). Нашето дружество изпрати въ конгреса два делегати, а именно К. Шкорпилъ и Б. Райновъ: отъ тѣхъ първиятъ биде избранъ за прѣдседателъ на конгреса.

Конгресътъ рѣши да се съюзатъ археологическитѣ дружества въ България и да се издаватъ съюзни извѣстия.

Свикване на втори конгресъ въ Плевенъ. Врѣмениятъ настоятелство на археологическитѣ дружества, избрано отъ кон-

греса, рѣши да се свика на 26—28 октомври 1912 г. *втори археолог. конгресъ въ Пльвенъ*. Програмата му да бжде слѣдня: 1) приемане проектоустава на съюза; 2) разни реферати; 3) посѣщение на разкопкитѣ въ мѣстността „Каялъка“; 4) избирање на управителния съвѣтъ и редакционенъ комитетъ и 5) разни прѣдложения.

За конгреса избра нашето дружество сжщитѣ делегати (К. Шкорпилъ и Б. Райновъ).

Конгресътъ не се състоя по причина на мобилизацията.

Първи международенъ конгресъ и изложба по градоустройството въ гр. Гандъ (Белгия). Прѣзъ м. августъ 1913 г. се състоя изложбата за която и Варна се готвѣше да вземе участие. По прѣдложение на археологическото дружество общинскиятъ съвѣтъ рѣши да се изработятъ за нея:

1) 100 стереоскопични фотографии 9×12 см. изъ разнитѣ части на града.

2) 101 фотографии 18×24 см. на стара и нова Варна.

3) Панорама на града отъ върха „Турна“.

4) Планъ ($1:40 \times 0:90$) на града (исторически).

5) Петъ кутии за фотографии и двѣ рамки за панорамата и плана и

6) Единъ стереоскопъ.

Съ изработването на тѣхъ е било натоварено дружеството. Съвѣтътъ отпусна за тая цѣль 1000 лева. Градътъ не могаль обаче да вземе участие по причина на втората война.

Общинскиятъ съвѣтъ рѣши щото изработенитѣ прѣдмети да останатъ на съхранение въ варненския музей.

Находки при канализацията. (1913 г.). При досегашнитѣ разкопки намѣрени били нѣколко гроба до приморската градина и около француския пансионъ съ разни старини, а именно: глинени полуизпжкнали статуйки, надгробенъ камъкъ съ изображение на погребално угощение (съ надпись), пиринченъ тиганъ съ дръжка въ видъ на овенова глава и др.

На кръстопятя на улицата 6 Септември и Миладинова намѣри се гробъ, въ който мъртвецътъ билъ завитъ въ оло-

вена пластинка. Въ улица Миладинова (до мъжката гимназия) се намъри голъма гробница, съградена отъ плочи въ видъ на стаичка, съградена въ врѣмето на римския императоръ Гордианъ III (238—244 г.). При копане основитѣ за къщата на Д-ръ Ст. Поповъ, до черквата на св. Никола, се намъри кръпостна римска стѣна съ дебелина 5·60 метра.

Римски водопроводъ. Откри се водопровода, съграденъ въ врѣмето на римския императоръ Антоннинъ въ II вѣкъ слѣдъ Хр.

Описанието на водопровода ще бжде помѣстено въ VII книга на дружественитѣ Извѣстия.

Разкопки. Дружеството разкопало една римска гробница въ Рѣка Девния и е направило редъ разкопки при прокарване канализацията въ Варна.

Фотографическо ателие при музея. Отъ една година на-самъ е уредено ателието. Споредъ инвентаря музеятъ притѣжава 1911 фотографически пластинки (30×40, 24×30, 18×24, 13×18, 12×16, 9×18) и 387 стереоскопични. Послѣднитѣ сж подарени отъ Д-ръ П. Стояновъ. Дружеството нѣма още свой апаратъ; то се ползува отъ апаратитѣ на своитѣ членове и отъ мъжката гимназия. Ще се купи апаратъ за дружеството. Ателието урежда инж.-геометъръ Кнобъ. Вода за ателието е била докарана благодарение на окр. инженеръ Т. Атанасовъ

Сказки. Настоятелството прѣдложи на Х. Шкорпилъ и Б. Райновъ да държатъ за музейното дѣло сказки въ Балчикъ, Каварна, Провадия, Добричъ и въ по-голѣми села изъ окржга. Първата сказка била държана на 27 май 1912 г. въ гр. Балчикъ при стечение на много народъ отъ града и околията.

Помощи. Градско общинскиятъ съвѣтъ въ Варна отпусна за 1912 г. и за 1913 год. двѣ хиляди лева, Министерството на Просвѣщението — 300 лв., Окржжниятъ съвѣтъ само 300 лв. Добричката община — 50 лв., Хардалийската (20 лв.), Гелинджийската (20 лв.), Спасовската (10 лв.), Дуранкулашката, (10 лв.), Прѣславската (10 лв.), Новоселската (10 лв.), с. Дѣвненската (10 лв.) и Рѣка Девненската (10 лв.).

Членскитѣ вноски за 1913 год. Прѣдъ видъ на събитията не е било свикано годишното събрание прѣзъ 1913 г. Вслѣд-

ствие на това, настоятелството рѣши да не се събира членскиятъ вносъ за 1913 год. (протоколъ № 52).

Нивата, която притѣжава дружеството ни, до устието на р. Камчия (4 декара и 8 ара) е дадена за ползуване на военния пограниченъ и митничарски постъ.

Градината задъ канала, до разчистенитѣ отъ дружеството основи на храма, която е дадена на насъ отъ общината за ползуване, е дадена подъ наемъ на Д. Стояновъ. Условието е слѣдно: 1) наемниятъ срокъ е петъ години (отъ 1 януарий 1912 г.). Първата година наемателтъ нѣма да плаща никакъвъ наемъ, а за послѣднитѣ ще плаща по 30 лева годишно, 3) наемателтъ ще обгради мѣстото съ дълбокъ ровъ или съ храсте и ще си направи кѣщичка за живѣне. Тази кѣщичка ще прѣдаде послѣ на дружеството. Наемателтъ ще пази основитѣ на храма, като нѣма да допусне никому да ги разваля и да дига камъни отъ тѣхъ.

Прибрано оружие. Въ музея сж прибрани стари турски пушки, сабли, пищови и ками, които прибраха военитѣ власти отъ турското население въ града при приближаване на турската флота. Интересна е една рѣждясала сабя, която е наострена.

Гробницата въ двора на окръжното управление била снабдена съ желѣзна вратичка. Остава да се направи стълба за слизане и да се изчерпи водата, която покрива дъното ѝ.

Заключение. Считаме за приятна длъжностъ да изкажемъ благодарностъ на всички, които помагаха на музейното дѣло.

Благодаримъ на г-на кмета Ал. Василчевъ и на общинскитѣ съвѣтници, които услужиха на нашето дружество съ отпущане парична помощъ, дръвчетата за Аладжа и др.

Благодаримъ на дружеството „Юнакъ“ за отпущане салона за общо събрание.

Прѣдседателъ : **Х. Шкорпилъ.**

II.

Аладжа мѣнастиръ*).

По рѣшението на комитета за старинитѣ при Министерството на Просвѣщението отъ 4 януарий 1912 (прот. № 5), утвърдено съ заповѣдь № 537 отъ II. февруари, охраната на Аладжа се възлага на нашето дружество.

За иконостаса на пещерната черква подариха икони: Олга Стефанова, П. Ивановъ П. Савовъ и Д. Панчевъ. Обѣщаха да направятъ: В. Тодоровъ и Ев. Пѣйчевъ.

При разчистването на пещеритѣ „Каранлж маара“ намѣрени били нѣколко златни монети на императора Юстинианъ I (царувалъ отъ 527 до 566 г.).

Въ единъ гробъ, издълбанъ въ видъ на корито (до камѣнитѣ стълби) намѣренъ билъ сребъренъ пръстенъ съ издълбано кръстче и надписъ Гианзо Тракиен. Нѣма съмнѣние че пръстенътъ принадлежалъ на нѣкои монахъ-скитникъ.

За да се очисти и изравни насипътъ до мѣнастирската скала, отнесохме се въ началото на 1913 год. до бригадниятъ командиръ съ молба да бждатъ отпуснати за тази работа войници отъ видинската опълченска дружина, квартирующа въ с. Кестричъ, св. Костадинъ и Евксиноградъ. Работиха 630 войници отъ 9, 10 11, и 12 роти. Очистени били около 1500 кубика пръстъ. Съ очистението и изравнението на насипа се образувала една площадка прѣдъ мѣнастира. За качване на нея има една стълбичка и за качване отъ нея въ мѣнастира друга. За качване на горния етажъ има третя стълба. Войницитѣ получиха за споменъ книжката „Варна-Аладжа“ и отворени писма съ изгледи на мѣнастира.

*) Глд. Първи отчетъ стр. 24—28, втори — стр. 35—36, трети — стр. 16—17, четвърти — стр. 16—17, пети — стр. 18—20 и шести стр. 17—18.

Върху площадката сж насадени 50 овощни дървета, които отпусна министерството на землѣдѣлието отъ шуменския разсадникъ.

Общинскиятъ съвѣтъ въ Варна отпусна около 50 храста, които сж насадени на склона на площадката. Между тѣхъ сж интересни „диви рошкове“ или „кози рогчета“ (*Cercis sil.*) отъ Прѣславъ. Изъ народа се говори, че когато турцитѣ прѣвзели града царицата проклела храста, за да завързва вмѣсто ѣдливи рошкове „диви“. Плодоветѣ на храста приличатъ на рошкове.

По скалата прѣдъ пещерната черква е насаденъ храсталкъ „дива лоза“ (*Ampelopsis*); съ врѣме той ще покрие скалата. Прѣзъ есенъ, щомъ удари първиятъ студъ, почервеняватъ листата на тази лоза.

За подигане туристика нашето дружество издаде три вида отворени писма съ изгледи на Аладжа. Картичкитѣ се продаватъ у пазача на мѣнастира и въ книжарницата на Ат. Велчевъ. За улжтване на посѣтители има върху една отъ картичкитѣ топографична снимка. Въ мѣнастира има двѣ градини (горна и долна). Горната завзема 7 декара и е насадена съ лози (единъ декаръ) и разни овощни дървета (15 орѣха, 20 сливи, 8 праскови, 1 черница, 1 дюля, 3 лозени асми, 8 зарзали, 3 бадеми, 4 прѣсадени круши, 3 прѣсадени глога на мушмула и 3 прѣсадени ябълки). Долната градина (подъ чушмата) завзема 5 декара и е насадена съ 9 дюли, 1 круша, 1 праскова, 2 асми, 2 сливи и една леха разадникъ съ горски фиданки. Всичко сж насадени 130 овощни дървета.

Писано е въ Иеникъойската община да се регистриратъ посаденитѣ дървета съгл. закона за овощарството. Държавното лѣсничейство дава подъ наемъ на дружеството около 40 декара ниви въ мѣстността „Бати Бунаръ“ и „Камена.“ Наемтъ опрѣдѣля окржжната комисия.

Отъ редъ години мѣнастирътъ е посѣщаванъ на св. Троица отъ много народъ и отъ 8 приморски полкъ. Надѣваме се че и за напрѣдъ той ще бжде посѣщаванъ.

За голѣмо съжаление имаме да отбѣлѣжимъ слѣдния печаленъ фактъ. *Охранителната гора* около мѣнастира Аладжа и въ Хачука е опустошена отъ хиляди кози които били

прѣкарани тука отъ поробената Добруджа. Румжния прѣчи на развъждане този страшенъ бичъ на горитѣ, като зима годишенъ данъкъ 8 лева за една коза (България зима единъ левъ). Идете къмъ Хачука и вий ще останете смаяни отъ виденото! Млади дървета, особено липи, брѣстове, диви круши и други дървета, бѣлѣятъ се като свеци, съ огризена кора! Ромжнитѣ имаха намѣрение да завладѣятъ Аладжа мѣнастиръ съ крайбрѣжието чакъ до стрѣмнинитѣ надъ мѣнастира*). Четири стотини румжнски войници посѣтиха Аладжа както се вижда отъ подписитѣ имъ въ паметната книга на мѣнастира. Дружествения пазачъ Тодоръ съобщи че румжнитѣ разгледаха нашата историческа светиня съ голѣмо любопитство. Дошелъ единъ голѣмецъ, ужъ румжнскиятъ прѣстолонаслѣдникъ, низкъ и русъ и дълго врѣме се бавилъ до горната черквица, отъ гдѣто се наслаждавалъ отъ чудесна гледка.

За любопитство привеждаме нѣкои отъ отзивитѣ на паметната книга, прѣведени отъ г-нъ Лазаръ Поповъ.

Дяконъ Ионъ Ионеску написа слѣдното: „Направихме една екскурзия по случай завзимането на четверождѣлника (квадрилатера). Стигнахме до мѣнастира. Останахме смаяни отъ гледката. Вsrѣдъ планини, долини, гори и необозримъ погледъ прѣдъ морето! (на 28. VII. 1913 г.)“.

Андронаке Андре: „По случай войната 1913 г., като бѣхъ на аванпостъ, трѣгнахъ да карауля черноморския брѣгъ и случайно се натъкнахъ на единъ мѣнастиръ въ една пропасть (29. VII).

Конка Отрия, войникъ и жена ми Стана като войникъ.

Прѣвъ посѣти мѣнастира на 21. VII. поручикъ Майреску и послѣдниятъ на 30. VII. Бжкану Стефанъ (войникъ).

*) Румжнската граница става 6 килом. на сѣверъ отъ Аладжа.

III.

Разни съобщения.

Старини въ Рѣка Девня. 1. *Римска гробница.* На разстояние 50 м. отъ западния кръпостенъ зидъ на римския гр. Марцианополъ, на шосето отъ Рѣка Девня до с. Девня, открита била прѣзь 1913 год. римска фамилиарна гробница. Тя е съградена отъ голѣми квадратни тухли съ сводъ. Дължината е 3 м. ширина 3 м. и височината 2 м. Отъ източната страна има вратичка, затисната съ плоча. Дъното на гробницата е послано съ тухли. Интересно е, че цѣлата гробница е била напълнена съ прѣсть (18 кубика). Това засипване е станало слѣдъ като била гробницата напълнена съ мъртвечи. Засипването е станало прѣзь една дупка, която била пробита въ западната стѣна на гробницата. На дъното лежали 13 скелета (мжже, жени и дѣца). Нѣкои скелети лежали единъ върху други; при тѣхъ била намѣрена само една пиринчена кърфица (фибула). До вратичката намѣрихме два глинени сѣда съ пепель и въгленъ. Види се, че въ тѣхъ били горени разни миризливи вещества за отстранение на лоша миризма когато била отваряна гробницата при погребване.

Въ прѣстѣта намѣрихме една малка мряморна плочка съ изображение на орле. Гробницата се намира подъ шосето (на дълбочина 0.5 м.). Прѣди да я засипемъ турихме до вратичката шише съ пергаменова книга, върху която билъ написанъ актъ и списъкъ на членоветѣ на Архелогическото дружество. Прѣди 15 години намѣрена била близо до гробницата друга, на която стѣнитѣ сж били изписани съ разни украшения и птици (сини гарги).

2. При копане основитѣ за фабриката на инженера И. Стояновъ се намѣри надгробенъ камъкъ съ надпись (гл. Извѣстия VI, стр. 78). Той е поставенъ сега въ срѣдата на вжтрѣшния дворъ на дѣвическата гимназия, дѣто е нашия музей.

Находки въ Варна и Гебедже (Бѣлево). Въ мѣстността Сотира, между града и върха Ташла, при реголване лозето на Н. Киряковъ намѣри се едно счупено гърненце и въ него около сто мѣдни монети, сѣчени въ града Варна въ четвъртия вѣкъ прѣди Христа. Монетитѣ били подарени на музея отъ Н. Ки-

ряковъ. Около 30 такива монети сж били намѣрени до село Бѣлево (Гебедже) заедно съ нѣколко отъ врѣмето на тракийския царь Лизимахъ.

Прѣзъ м. февруари 1914 г. нѣколко момчета като събирали цвѣтя въ мѣстността „Слѣпото кладенче“ (на западъ отъ селото) намѣрили три гривни (плетени), нанизъ отъ 8 членчета съ морави камъчки и бисерни зрънца, едно пиринчено зърно (отъ нанизъ?) и двѣ златни украшения (всѣка по 4 грама тѣжко). Намѣренитѣ старини сж старобългарско издѣлие. На сѣверъ отъ мѣстонахождението, на разстояние около 800 метра, край желѣзнопѣтната линия отъ Гебедже за Синделъ се намира мѣнастирска чушма и староврѣменска черква, на която основитѣ сж били разчистени прѣди нѣколко години (въ мѣстността „Илтия“). При разчишването били намѣрени нѣколко срѣбърни монети на царь Асѣнъ I.

Старини отъ село Т.-Арнауларь (*Провадийско*) Д. Георгиевъ като вадилъ камъни въ мѣстността „Стана“, близу до майката на селскитѣ чушми, намѣрилъ 71 срѣбърни монети, едно кантарче (отъ пиринчъ), едно тасче (отъ мѣдъ), единъ чифтъ пафти (посрѣбрени) и едно рѣждясало бакрѣче. Музеятъ повърна на Д. Георгиевъ 62 монети, а останалитѣ прѣдмети запази за музея като опрѣдѣли едно възнаграждение на намѣрвача (съгл. закона за старинитѣ). Монетитѣ се състоятъ отъ нечисто срѣбро (размѣсено съ мѣдъ), 51 отъ тѣхъ сж отъ врѣмето на полския краль Сигизмундъ III (1618 г.) и Г. Вилхелмъ, 8 на Сигизмундъ III, на Стефанъ отъ 1582, 1595, 1599, 1594 и 1600 г., 7 голѣми монети съ изображение на лъвъ отъ 1642 г., 3 голѣми съ орелъ и гербъ отъ врѣмето на Фердинандъ III и 2 отъ 1589 и 1641 г. (белгийски).

Монетитѣ происхождатъ отъ края на XVI и отъ първата половина на XVII вѣкъ.

Монетитѣ и прѣдметитѣ сж били, види се, скрити на горѣказаното мѣсто отъ нѣкой търговецъ.

Задигнати старини отъ крайбрежието: 1) Пиринченъ прѣстенъ отъ гр. Балчикъ съ изображение на богинята Атина и съ елински надписъ (Синодоу Мистикесъ Тарсеонъ). Този прѣстенъ билъ купенъ за музея въ Лондонъ (гл. каталога на

лонд. музей № 887 отъ 1899 година Ср. Arch. Institut Berlin 1901 стр. 158).

2) *Hommage de Hell* (Illustration. Paris, 1852, стр. 21) видѣль въ гръцката митрополия въ гр. *Анхиало* разни изображения (скулптури) между които единъ красивъ саркофагъ отъ бѣль мряморъ, украсенъ съ гирланди и овенови глави. Саркофагътъ билъ намѣренъ до една могила близу до града.

3) Сжщиятъ споменува на стр. 23 заб. 1. че въ гр. Сополъ купилъ у единъ обуцаръ доста голѣмъ камъкъ съ изображение (релиефъ), което прѣдставлява царъ на конь, послѣдванъ отъ момче (*page*), държащо палмовъ листъ (*une palme*).

4) Между мѣнастира св. Никола (до с. *Еминѣ*) и морето имало на една чушма кржглестъ мряморъ, 0·32 м. високъ и съ диаметръ 0·28; върху него имало елински надписъ въ два реда (Mitth. d. K. deut. Institut. Athen. 1895: XX, стр. 495).

5) Въ с. *Гьозекянъ* имало до джамията въ турскитѣ гробища мряморенъ камъкъ, високъ 1·80 и 0·75 широкъ. Върху него имало изображение (релиефъ) на стоящъ мжжъ (съ мантия) и до него легнала жена. До нея има сждъ (*hydria*) и до мжжа голѣма птица. Подъ reliefa имало елински надписъ въ три реда (Mitth. Athen 1895).

Изнесени килими отъ Шуменъ. Въ Тумбулъ джамия която била съградена въ 1649 г. отъ везира Шериф-паша, се намираха 33 скжпоцѣнни персийски килими, подарени на джамията отъ основателя и отъ султана Махмудъ II, който посѣтилъ града прѣзь 1837 г.

Прѣзь м. мартъ 1912 г. килимитѣ купилъ варненскиятъ търговецъ Аранъ Терзиянъ за 5350 лева и ги изпратилъ чрѣзь варненската митница въ Цариградъ. Шуменскиятъ окржженъ управитель телеграфиралъ въ Варна да се спрѣ изнасянето на килимитѣ; телеграмата обаче пристигнала късно.

Научаваме се, че държавата глобила Терзияна съ 5450 лв.

Интересни окаменелости отъ село Суджаскьой. Ат. Костадиновъ подарилъ на музея камъкъ съ окаменени яйца на крокодилъ (?). Камъкътъ е шюплестъ варовникъ (отъ сарматското образување). А Костадиновъ подарилъ, прѣди нѣколко години, други интересни окаменелости (чрѣзь учителя Р. Патронски). Прѣди 10—15 години сжщиятъ е намѣрилъ голѣмъ камъкъ съ окаменелъ малъкъ крокодилъ (?).

съ остри зъби въ челюститѣ, който билъ около единъ метръ дълъгъ. Когато попитахме селенина по какво заключава че това билъ крокодилъ, той ни отговорилъ, че окаменелостъта, по широката гущерска глава, приличала на крокодилъ, който видѣлъ въ една менажерия. За жалость камъкътъ съ окаменелостъта билъ счупенъ и зазиданъ въ основитѣ на една къща. Ето третиятъ случай за пропадане интересни природни забѣлжителности (уничтожение на китовъ скелетъ до гр. Варна и на окамененото животно съ глава подобна на човѣшка до с. Матлжмово (сравни шестия отчетъ стр. 6 и първия отчетъ стр. 43 и 44).

Старини въ с. Дишбудакъ. До западния край на с. Дишбудакъ се намиратъ развалини на едно голѣмо укрѣпление; то служило на мѣстнитѣ жители като кариера за вадене на камъни (за постройка и горене варь). До развалинитѣ има пещи за варь. Повтарялъ се тукъ подобенъ вандализмъ какъвто е билъ въ турско врѣме въ Прѣславъ, дѣто отъ материала на старобългарската столица горѣли варь.

Археологическото дружество правило нѣколко пѣти постѣпки да се прѣкрати унищожаването на старината.

Отъ укрѣплението има нѣколко старини въ варненския музей, а именно: 1) пограниченъ камъкъ на мѣрата на гр. Одесось (Варна); 2) камъкъ (стълбче) съ вдлъбнатина (жертвеникъ); и 3) три малки четвъртити камъни съ изображение на пауни, риби, рогачъ и др. (груба изработка).

Прѣди 20 години намѣренъ билъ тукъ отломъкъ-камъкъ съ надписъ отъ врѣмето на императора Аркади и Хонорий (царували около 400 години слѣдъ Христа). Въ укрѣплението била намѣрена гробница съ сводъ; въ нея се слизало по нѣколко стѣпала. Въ лѣвата стѣна на гробницата имало долапче, затулено съ плочка; въ него се намѣри малко корито съ кокалчета (казватъ, че било пратено въ София).

Отъ развалинитѣ произхождатъ два камъка, които се намиратъ въ селската черква. Единъ отъ тѣхъ е зазиданъ въ черковната стѣна; на него има изображение (релиефъ), което прѣдставлява човѣкъ, държашъ въ едната рѣка щитъ(?) а въ другата дълъгъ кръстъ. Направата е груба. Другиятъ камъкъ е мряморна плоча (1.27×0.72×0.13) съ кръстъ (въ кръгъ) съ разширочени краища. Описанитѣ старини сж византийски.

IV.

Подарени старини.

ВАРНА:

Авгеринидисъ К. (глин. капакъ); **Алиевъ Х Б.** (мѣд. монета); **Ангеловъ Госп.** (плоча съ изобр.); **Апостоловски Ал.** (4 стр. ржкописъ); **Арnaudовъ С. С.** (пръстенъ, двѣ книжки и единъ тефтеръ); **Арnaudовъ,** директоръ (13 отворени писма отъ ромжницитѣ въ Варна); **Атанасовъ Ив.** (2 монети); **Атанасовъ Т.** (3 окаменелости); **Барановски Ж.** (2 монети); **Берковска Ан.** (шпага); **Богдановъ Радой** (нѣк. граната и др. отъ послѣдната война, 4 мѣдни монети и кам. чукъ); **Божковъ Л.** (9 фот.); **Веновъ Илия** (срѣб. и мѣдни медалйони); **Воденичаровъ А. Н.** (стъкленица); **Вулчовъ Ф. Г.** (3 турски документи и 6 монети); **Генковъ П. Хр.** (21 книги); **Герчевъ Т.** (3 каймета, бълг. квит. и м. мон.); **Д-ръ Головина** (една книга); **Гочевъ В. П.** (вѣстници); **Джелебовъ Я. Г.** (5 гръцки документи); **Енчулеско И. Н.** (глин. амфора); **Задгорски** (2 мѣд. монети); **Иордановъ арх.** (м. мон.); **Инокенти** иеромонахъ (2 книги); **Кадънковъ К. Ив.** (черк. печатъ); **Казаковъ Д.** (4 монети); **Касабовъ Ив.** (2 прокламации); **Кефзизовъ Н.** (2 бълг. книги); **Кирчевъ Хар.** (2 окам. и монета); **Киряковъ К.** (6 мѣд. и една срѣбърна монети); **Ковачевъ** лейт. (пир. и срѣб. монети); **Козаревъ** (пир. монети и канд.); **Кожухаровъ Е.** (обявл.); **Ковчазовъ Г.** (окам.); **Киряковъ Н.** (100 мѣд. монети); **Копаровъ Д.** (румжн. прокламация); **Кръстевъ Ив.** (паспортъ); **Копаровъ Ж. Т.** (2 монети); **Малчевъ Ил.** (отл. камъкъ съ изобр.); **Марковъ Ж. В.** (3 окам., 3 монети и черк. печатъ); **Мирски Кр.** (рум. вѣстникъ); **Миѣаиловъ Ил.** (3 м. монети); **Несторовъ Ат.** (глин. статуйка); **Николовъ Ив.** (19 монети); **Новакъ А.** (нѣк. глин. стат.); **Коев. Н.** (3 монети); **Парушевъ Я.** (карт.) **Поповъ Ст. Д-ръ** (мѣд. и срѣб. монети); **Поповъ Хр. Ив.** (парче граната); **Омарбалиевъ** (обица); **Рагозинъ К. Пъв.** (глава мумия отъ Луксоръ); **Риза бей**

(ликъ); Станевъ Ат. (окам., глин. дръжка и 3 монети); Серафимовъ лейт. (отл. камъкъ съ кръсть); Славчевъ Я. (печать); Ставревъ Н. (кост. лъжичка); Станковичъ Г. (4 фот., 49 книги и 2 монети); Стойковъ (монета); Стояновъ Иос. (мон. и камъкъ съ надпись); Стояновъ Пар. Д-ръ (парче камъкъ съ дендритъ), два дърв. дерака и двѣ турски книги—ржкописи); Сърмаджиевъ Д. (пир. монета); Тодоровъ (2 монети); Трифонова Н. (глин. канд.); Явашчиевъ Вл. (нѣк. картини Варна 1852 г.); Турската община (100 раз. оржжия); Трошевъ (гл. стомна); Ючормански (3 камъка).

Ученици отъ мъжката гимназия:

Генковъ М. (м. мон.); Панайотовъ Д. (13 м. монети); Пеневъ Я. (мон); Ризановъ Г. (ср. мон.); Русевъ Н. (бълг. книги); Христовъ Ив. (2 мон.); Я. Новакъ (2 глин. дръжки съ печать).

Ученици отъ I-ва мъжка прогимназия:

Николовъ Ив. (м. мон.); Серафимовъ С. (камъкъ съ украшение, сребърна монета и гюле).

Ученици отъ II-ра прогимназия:

Атанасовъ Г. (пир. монета); и Томовъ Т. (24 монети).

Отъ училището Св. Савва:

Н. Николовъ (мон.); Ел. Иванова (2 монети); Ел. Атанасова (монет.); Д. Стрѣзова (монет.); Пар. Марнова (мон.); Г. Митевъ (прѣстенъ); М. Коларова (мон.); Н. Буюклиева (мон.); Р. Стоянова (мон.); В. Ивановъ (мон.); Д. Ксантопулова (мон.); Ст. Гунева (окам. и мон.); Ел. Атанасова (обица и мон.); Маринова Ел. (2 мон.); Р. Глошкова (мон.); Э. Костова (мон.); Я. Василиева (мон.) и Вел. Кръстева (мон.).

Отъ училището св. Методи:

Дим. Николовъ (тур. печать); Г. Павловъ (тур. монети) и Мих. Барутчиевъ (пищовъ и мон);

Отъ Училището св. Наумъ:

Злат. Христовъ (камъкъ съ надпись).

Отъ II м. прогимназия:

М. Христовъ (кандилце).

Варненско:

с. Аджемлеръ: Возници (м. и пир. мон.); Димитровъ (кам. бравичка); Георгиевъ Ст. (петъ стрѣлки); Стаменодъ Д. (мѣд. и пир. монети); Поповъ Б. Д. (глин. свирка); Димитрова Я. (камъче).
Бѣлево (Гебедже): Томовъ Т. и Н. Добревъ (16 монети).
Дишбудакъ: Георгиевъ Н. (жел. ножче).
Кестричъ: Цаневъ Т. (1 мон.); св. А. Продромовъ (1 книга).
Суджаскьой: Костадинъ Ат. (окаменелость).
Караюсеинъ: Филчевъ К. (2 мон. и пир. иконка).

Балчишко:

Гр. Балчикъ: Милкова П. (3 мон.); Найденовъ Ал. (17 мон. и камъкъ съ украшение); Поповъ (4 мон.); Станчевъ П. (м. монета); Щеревъ Ц. (камъкъ съ надпись); Общината (камъкъ съ изобр. и капитель).

с. Раковски: Данаилова Ц. (прѣстенъ); Данаиловъ Г. (2 монети и окам.).

Гр. Каварна: Черневъ Г. (отл. съ надпись); Вангеловъ Сп. (дрѣжка);

с. Симеоново: Атанасовъ С. (2 мон.)

Добришко:

Добричъ: Краевъ Д. Д. (2 ср. монети).

с. Насрадинъ: Дяковъ Ив. (пир. мон.).

с. Дуванъ-ювасж: Узунъ К. П. (мон.).

Провадийско:

Провадия: Христовъ Я. (ср. п. м. мон.); Кацаровъ Хр. Д. (полумѣсецъ съ звѣзда) и Харбовъ Ц. (пир. и м. мон.).

Вѣнчанъ: Мирчевъ Ж. (тур. мон.).

Рѣка Девня: Гиговъ Н. А. (пир. игла, прешленъ, прѣстенъ и 12 мон.); Пеневъ Ан. (м. мон.); Иорданъ (кост. дрѣжка); Георгиевъ Н. (м. мон.); Райковъ Гр. (15 мон.);

с. Караларъ: Нойковъ Н. (2 отл. съ изобр. и надпись).

с. Каръ Ягда: Василевъ В. (2 жел. орждия).

с. Ново село: Николчовъ Р. (м. мон.).

В. Търново:

Поручикъ П. Родевъ (5 срѣб. и пир. монети).

Русе:

Д-ръ Ив. Начовъ (рум. вѣстникъ:).

Б. Аладжа мѣнѣстиръ:

Арnaudовъ С. С. (икона св. Симеонъ); Панчевъ (икона св. Пантелеймонъ): Руса Костова отъ Варна (единъ бакъръ, три иконки, месалъ за маса, мушама, дървенна маса, 5 кандила и канче); Петко Продановъ (икона св. Кирилъ и Методи, бѣкръче и тасъ); Баба Стана Димитрова отъ с. Джаферли (месалъ отъ коприна); Желѣзна Димитрова (месалъ и кандило); София Стоянова отъ с. Джаферли (копр. месалъ и кърпа); Баба Петковица отъ с. Дишбудакъ (копр. месалъ и кърпа); П. Продановъ отъ Варна (два жел. лома, бургия за пробиване камъкъ и др.).

В. Купени сторини и др.:

Срѣбърень куланъ, срѣб. и пир. монета, златна монета, златенъ прѣстенъ, отломъкъ мряморъ съ изображение, 44 акварели, 5 цвѣтни картини, 9 чъртежи и планове, 3 панорами, 10 фотографии и стереоскопъ.

Г. Отъ разкопкитѣ:

4 стъкленици, 25 разни глинени сѣдове, 6 глин. гамбички, 13 отломъци на глинени статуйки, златенъ прѣстенъ съ гема (куфъ), пир. тиганъ съ дрѣжка въ видъ на овенска глава; посрѣбрена игла, 5 пир. и мѣд. гривни, пир. игла, 5 мѣд. карфици (фибули), златно украшение, 2 пир. прѣдмета, мѣдна монета, часть отъ дафиновъ вѣнецъ (позлатенъ), мрямор. плочка съ изображение на орелъ, мрям. плоча съ изобр. на погребално угощение и надпись, 3 отломъци съ надпись, отломъкъ съ украшение (меандръ) и отл. капитель.

V.

КАСАТА.

Съгласно рѣшението на годишното събрание прѣзь 1912 г. били избрани за провѣрката на смѣтките: Я. Найденовъ и Д. Н. Мутафовъ; тѣ въ днешното събрание ще дадатъ отчетъ за провѣрката на смѣтките за 1911—1912 г.

№ по редъ	ПРИХОДЪ ЗА 1912 ГОД.	лева ст.	
		лева	ст.
1	Постъпило прѣзь годината 1912 г. по кв. № 1—111 включително	3119	50
2	Въ спестовната книжка № 171779 на 1. I. 1912 год. съ лихвитѣ.	4670	50
3	Въ спестов. книжка № 240,854 на 1. I. 1912 г. съ лихвитѣ	1778	70
4	Въ наличность на 1. I. 1912 година	1291	92
5	Лихли за 1912 г. сп. книж. № 171,779	186	65
	Лихви за 1912 г. сп. книж. № 240,854	98	90
	За гербови марки (гл. актъ № 4)	7	20
	Всичко	11,153	37
РАЗХОДЪ ЗА 1912 ГОД.			
1	Съгласно опрадателнитѣ документи № 1 до 176 включително	4238	90
2	Въ сп. книга на 1. I 1913 № 171779	4170	—
3	Въ сп. книга № 1. I. 1913 № 240854	2678	70
4	Въ наличность на 1. I. 1913 год.	65	77
	Всичко	11,153	37

№ по редъ.	ПРИХОДЪ ЗА 1913 ГОД.	лева ст.	
		лева	ст.
1	Постъжило прѣзъ 1913 г. квит. №№ 1 до 197*) включително	3061	40
2	Въ спестов. книжка. № 171779 на 1. I. 1913 г. съ лихвитѣ.	4356	75
3	Въ сп. книж. № 240854 1. I. 1913 год. съ лихвитѣ	2777	60
4	Лихви за 1913 г. (сп. кн. № 171779)	174	20
	Лихви за 1913 г. (сп. кн. № 240854)	111	05
5	Въ наличностъ на 1. I. 1913 г.	65	77
6	Въ гербови марки	7	20
	Всичко	10553	87
РАЗХОДЪ ЗА 1913 ГОД.			
1	Съгл. оправдателнитѣ документи №№ 1 до 121 включително	1576	90
2	Въ сп. кн. на 1. I. 1914 г. № 171779	4530	85
3	Въ сп. кн. на 1. I. 1914 г. № 240854	2888	65
4	Въ наличностъ на 1. I. 1914 г.	1557	47
	Всичко	10553	87

Варна, 1 януари 1914 г.

За каснеръ : **Х. Шкорпилъ.**

*) Отъ тази сума не сж били получени до 1 мартъ 1914 г. двѣ хиляди лева отъ варненската община (помощъ за 1913 г. и за изработенитѣ прѣдмети за изложбата въ гр. Гандъ.)

VI.

Библиотека.

1912 год.

1. Старославянска граматика отъ 1785 г. (подарилъ Ц. Калянджиевъ).
2. Mer Noire et mer d' Azov. Paris 1904 год.
3. Mythologische Beiträge. Drexler: Leipsig 1890 год.
4. Die Antiken Münzen Nordgriechenlands. Jmhoof-Blumer 1912 год. II. Thrakien.
5. Taschenbuch der Photographie. D-r. Vogel.
6. Възрожденіе новой болгарской словесности. Венелинъ (Прѣвель Кифаловъ). Букурещъ 1842 год. (Подари Кефсизовъ).
7. Опроверженіе на възраженіето на Великата църква. Н. Михаиловски. 1869 год. (подари Кефсизовъ).
8. Учебникъ палеонтологіи. Н. Яковлева 1611 год.
9. Жизнь моря. К. Келлеръ. 1905 г. (II издание).
10. Grob Varnepczika. J. Grzegorevski.
11. Der Tükenkrieg. Valentin 1829 г.
12. Извѣстія на Българското Археологическо Дружество. София. II. 2. III 1. (подари дружеството).
13. Гласник земальскогъ музеја Босни. XXIII. XXIV.
14. Дѣянія на святимъ Вел. Соборъ. Цариградъ. (Подари иеромонахъ Иннокентій).
15. Voyage en Bulgarie. M. Blanqui. Paris 1843 г.
16. Извѣстія рускаго археологическаго института въ Константинополѣ. XI. (подари института).
17. Античнитѣ монети на Балканския Полуостровъ. София 1912 г. Н. А. Мушмовъ.
18. Старинаръ. Органъ сръбскогъ Археолошкогъ друштва. 1909 г. IV. (подари дружеството).

19. Греческая надпись царя Тиридата. 1911 г. (Подари М. Ростовцевъ).

20. География. В. П. Гочевъ. I и II. 1911 г. (подари авторътъ).

21. Дѣятелностъ на Кюстендилското читалище, Братство за 42 години (подари читалището).

22. Понтика В. В. Латышевъ. С. Петербургъ.

23. The Illustrated London News. 1854 г. London.

24. Die Gartenlaube 1854 г. Leipsig.

25. L' Illustration. 1854 г. Paris.

26. Illustrierte Zeitung. 1854 г. Leipsig.

27—47. Двайсетъ прѣвода на драми и др. отъ П. Хр. Генковъ (подари прѣводачътъ).

48. Веда Славянъ. Ст. Верковичъ II (подари Х. Генковъ).

1913 год.

1. Отчетъ на Варненската Мариинска болница за 1910 г. (отъ управлението).

2. Балчишката Тузла. Д-ръ П. Стояновъ (подари автор.)

3. Разкопитѣ въ черквитѣ св. Димитръ и св. Четирдесетъ. М. Московъ.

4. Добруджанската рум.-българска граница. Г. Пасаревъ.

5. Пжтеводителъ за Орѣховската околия. Т. Икономовъ и Ст. Георгиевъ 1904 (подариха авторитѣ).

6. Законъ за старинитѣ 1911 год.

7. Редовна сесия на търговско-индустр. камара въ Варна, XV—XX сесия (подарена).

8. Les origines de la Russie, Jlovajski 1911 год.

9. Revue Franco-Bulgare, Пловдивъ 1912 г. № 9.

10. Kniha o svaté Hore Athonské. Chilandar. Praha 1911 г.

11. История на визийската и мидийската епархия (на гръцки). Лакидосъ.

12. Нѣкои свѣдения за Варна. Кр. Мирски (подари автор.)

13. Чалькавски проходъ. Иширковъ (подари авторътъ).

14. София прѣзъ XVIII вѣкъ. Отъ Иширковъ (подари авторътъ).

15. Die Antiken Münzen Mysiens. Berlin 1913 г.

16—64. Четиредесетъ и осемъ разни нѣмски, руски, български и гръцки книги (подари Г. Станковичъ).

65. История на българската черква. Д. Цухлевъ I.
66. Введение въ всеобща история. Прѣводъ отъ руски 1851 (подари Н. Русевъ).
67. Софийската черква св. София. Д-ръ Б. Филовъ (подари авторътъ).
68. Извѣстия Русскаго Археол. Института въ Константинополѣ. XVI (подари института).
69. Великата освободителна война, фенерското православие и славянство. Иеромонахъ Иннокентий (подари авторътъ).
70. Годишницитѣ на Народната Библиотека въ Пловдивъ 1910 и 1911 г. (подари библиотеката).
71. Гласник земальског музеја Босни и Херцеговини. 1913 г. 1. 2. (подари музеятъ).
72. Les Terres-cuites grecques funébres. *Viaodot.* (Съ атласъ) Paris. 1872 г.
73. Князь Алаксандръ I. 1879—1886. *А. Ф. Головинъ.* (Подари Д-ръ Головина).
-

VII.

СПИСЪКЪ

на членоветъ на Варненското Археологическо Дружество

за 1912 и 1913 год.

(до 1 мартъ 1914 год.)

I. Почетни :

Н. Величество Царьтъ.

II. Редовни :

Н. Величество Царицата.

№ по редъ	Име и прѣзиме	№ по редъ	Име и прѣзиме
3	Зап. кап. Абаджиевъ.	22	Бочевъ Н. Д-ръ
4	Аврамовъ Н. А.	23	Братоевъ Г. Г.
5	Ангеловъ Стоичко.	24	Бръчковъ Зл.
6	Андрѣевъ Д.	25	Вангеловъ зап. полк.
7	Антоновъ Ст.	26	Валтасъ Н.
8	Атанасовъ П.	27	Василиевъ Ал.
9	Арнаутовъ С. С.	28	Василевъ Ради
10	Апостоловски Б.	29	Велчевъ Вл.
11	Ангеловъ М.	30	Велчевъ Ат.
12	Байчевъ А.	31	Веновъ Илия.
13	Банковъ Б.	32	Воденчаровъ Ив.
14	Беджанъ Ахм.	33	Вучевъ зап. кап.
15	Бешковъ Ст.	34	Вълкановъ Н.
16	Боевъ Н.	35	Вълковъ Мих.
17	Божиловъ Иорд.	36	Ганчевъ кап.
18	Божковъ Л.	37	Ганчевъ Ст.
19	Бойчевъ К.	38	Геновъ Ж.
20	Бончевъ подполк.	39	Геновъ К.
21	Бончевъ П.	40	Геновъ Ц.

№ по редъ	Име и прѣзиде	№ по редъ	Име и прѣзиде
41	Генчевъ Хр.	78	Канарски Г.
42	Георгиевъ Д.	79	Каракашевъ, дир.
43	Георгиевъ В.	80	Каранедѣлковъ В.
44	Георгиевъ Пер.	81	Каракашевъ В.
45	Герчевъ Ф.	82	Карамихалевъ В. Д-ръ
46	Гиневъ Ан. Ив.	83	Касабовъ Ив.
47	Гиневъ Ф.	84	Квартирниковъ М.
48	Гиркановъ Ст.	85	Кенковъ П. Д.
48	Гочевъ В. П.	86	Кефсизовъ Ив.
49	Гюлмезовъ Ив.	87	Киряковъ Н.
50	Дабковъ Д.	88	Кирановъ Д.
51	Джаневъ Е. К.	89	Клисифоровъ Т. Д.
52	Джеровъ П.	90	Кнобъ И.
53	Димитровъ Г.	91	Коларовъ Д.
54	Добревъ Илия	92	Кожухаровъ В. Д.
55	Докторовъ Хр. Д-ръ	93	Константиновъ Ив.
56	Дражевъ В.	94	Костакевъ Д.
57	Драсовъ Я.	95	Костовъ Сава
58	Дяковичъ Ал.	96	Коцевъ Хр.
59	Дуковъ Н.	97	Кръстевъ Ив.
60	Екимовъ Анд.	98	Ксантовъ А. Д-ръ
61	Енчевъ Т.	99	Куцаровъ Ив.
62	Енчулеско Н. Н.	100	Кувеловъ В. Д-ръ
63	Едрецовъ П.	101	Кърджиевъ В. Д.
64	Жековъ Ж.	102	Кжневъ Н.
65	Зафировъ З.	103	Лазовъ Д.
66	Златаревъ Ст. Д-ръ	104	Малевъ Кр.
67	Ивановъ А.	105	Мановъ И. А.
68	Игнатовъ Ил.	106	Маноловъ Ал.
69	Икономовъ П.	107	Марчевъ Д. А.
70	Иовковъ Ас.	108	Мирски Кр.
71	Иончевъ Добри	100	Михайловъ Я.
72	Иордановъ М.	110	Миховъ М.
73	Калдиевъ Ив.	111	Мутафовъ Д. А.
74	Калянджиевъ Ц.	112	Мутафчиевъ П.
75	Камбуровъ Ан.	113	Мѣдникаровъ
76	Камхи Алб.	114	Найденовъ Я.
77	Карагеоргиевъ К.		

№ по редь	Име и прѣзиде	№ по редь	Име и прѣзиде
115	Налбандоолу Али	151	Риза бей
116	Несторовъ Ат.	152	Родевъ Ив.
117	Николовъ Ив.	153	Расолимо Ап.
118	Новакъ А.	154	Розенбергъ Л.
119	Новкиришки Н.	155	Русевъ Р.
120	Някшевъ Т.	156	Самсаровъ Г.
121	Павлевъ Б.	157	Сеговъ В.
122	Паница Д.	158	Серамифовъ Д.
123	Панчевъ К. П.	159	Симеонъ Нег. Прѣос:
124	Пасаревъ Г.	160	Смиловъ Г.
125	Пастуховъ Ив.	161	Ставревъ Н.
126	Патаманки Ат.	162	Стателовъ К.
127	Пенчевъ Г.	163	Стойковъ В.
128	Перелинговъ Д. Н.	164	Стойновъ Влад.
129	Пейчевъ Благой	165	Стойновъ Х. Иос.
130	Петровъ Ат.	166	Стойновъ Ив.
131	Петровичъ А.	167	Стойновъ Пар. Д-ръ
132	Петровичъ П.	168	Табаковъ Я.
133	Пиронковъ С.	169	Тодоровъ К.
134	Поповъ Б.	170	Тосбжйкянъ Х.
135	Поповъ Влад.	171	Фарашовъ И. Д-ръ
136	Поповъ Вен.	172	Тюлевъ Ст.
137	Поповъ Ив. К.	173	Филовъ Я.
138	Поповъ Лаз.	174	Хаджулиянъ А.
139	Поповъ М.	175	Хлѣбаровъ Т.
140	Поповъ Н.	176	Христовъ Ил.
141	Поповъ Ст. Д-ръ	177	Христовъ А. В.
142	Поповъ Н.	178	Христовъ Ф.
143	Поповъ Ст.	179	Чакаловъ Н.
144	Прива Беларъ	180	Чакжровъ
145	Прѣбряновъ Ат.	181	Черешаровъ
146	Рагозянъ К. П	182	Шивачевъ Хр.
147	Райновъ Б.	183	Шпваровъ Б. П.
148	Райковъ Ст.	184	Шипковъ Н.
149	Ралчевъ Д.	185	Шкорпилъ К.
150	Ранковъ К.	186	Шкорпилъ Х.

№ по редъ	Име и прѣзиме	№ по редъ	Име и прѣзиме
187	Щрасеръ Иос.		Каварна :
188	Явашчиевъ Вл.	198	Холевичъ Н.
189	Явашчиевъ Ив.		Русе :
190	Церовъ Ив.	199	Буровъ Ив.
191	Янтовски Г.		София :
192	Хвърлевъ Иорд.	200	Начевъ Ив. Д-ръ
193	Тодоровъ Ив. Д-ръ	201	Иером. Инокенти
194	Фиковъ Ф.	202	Станишевъ
	Провадия :		Търново Сейменъ :
195	Христовъ Я.	203	Раловъ Ал.
	Балчикъ :		Бѣлоградчикъ :
196	Найденевъ Ал.	204	Сладкаровъ кап.
197	Денковъ Р. Х.		
III. Спомагателни.			
205	Вакъвчиевъ Ив.	211	Райковъ Н.
206	Добревъ Ганчо	212	Савовъ Б.
207	Константиновъ Иор.	213	Казаковъ фййт.
208	Малчевъ Ил.	214	Мариновъ нач.
209	Марковъ Ж.		Бургасъ :
210	Петковъ Ст.	215	Райковъ Петко
Нови членове (до 1 мартъ 1914 г.)			
216	Иордановъ архитектъ	221	Цаневъ Хр.
217	Зюмрюолу	222	Обрѣшковъ Д. Ив.
218	Леонкиевъ А. архитектъ	223	Вучевъ Досю.
219	Панчевъ Д.	224	Жековъ Ив.
220	Карамфиловъ Д.		
IV. Дописни.			
1	Бричевски Д. И.	6	Хр. Стефановъ (г. Приселци).
2	Данчевъ Влад.	7	Кадѣнковъ
3	Младеновъ Сим.	8	Георгиевъ Мих.
4	Николовъ К.	9	Костадиновъ Ат. (г. Суджаской).
5	Патриковъ Щ. К.		

Освѣтъ тѣзи сж дописни членове всички кметове, секретарь-бирници, свещеници, учители и учителки въ градоветъ и селата на варненския окръгъ.

V. Членове-настоятели (гл. стр. 2).

VIII.

Починали членове.

**Икономъ ИВ. К. РАДЕВЪ
АТАНАСЪ КЕНКОВЪ
АЛ. ШИВАРОВЪ
ХР. СТ. АРНАУДОВЪ.**

Икономъ РАДЕВЪ е роденъ въ гр. Нови-Пазаръ прѣзь 1843 г.; починалъ на 1 май 1913 г.. Въ родния си градъ той билъ 13 години учителъ. Прѣзь 1876 г. билъ ржко-положенъ за свещеникъ въ гр. Провадия и прѣзь 1894 г. билъ назначенъ за протосингелъ въ Варна. Дѣйствувалъ за освободителното ни дѣло, взималъ участие въ църковния въпросъ и билъ народенъ прѣдставитель въ Великото Народно Събрание.

Покойниятъ написалъ нѣколко интересни статии обнародвани въ дружественитѣ издания, а имено: Нови-Пазаръ, Елеме-баиръ, Възраждането на българщината въ гр. Провадия и нѣколко думи за старинитѣ въ сѣщия градъ.

На музея той подарилъ нѣколко старини (камъни съ изображения, надписи и ферманъ за Новопазарската църква).

При погребението му (до олтара на съборната църква „Св. Богородица“) подпрѣдседателтъ на нашето дружество Б. Райновъ произнесе рѣчь, която завърши така: „Настоятелството на Археологическото Д-во, поднасяйки своя поклонъ и молитви прѣдъ тлѣннитѣ останки на заслужилия свещеникъ, съжалява много, че не можѣ напълно да използва неговия полувѣковенъ общественъ животъ за миналото на нашия черноморски край“.

ХР. СТ. АРНАУДОВЪ, роденъ въ Габрово прѣзь 1875 г.; починалъ на 22 ноември 1913 г. Учителствувалъ една година въ гр. Ломъ и 18 години въ варненскитѣ основни училища. Покойниятъ взималъ живо участие въ всички народополезни начинания.

Покойниятъ се отличаваше съ благия си характеръ, смиренность, обичъ къмъ другаритѣ си и прѣданость къмъ службата.

Вѣчна имъ паметъ.

Злокобната 1913 год., която прѣзъ побѣдоносната слава на война покоси съ хиляди млади надеждни сили на България, откъсна за винаги отъ обществото на Варненското Археологическо Дружество и неговитѣ дѣятелни членове, паднали геройски на бойното поле :

Подполковникъ Н. Поповъ.

(убитъ при Люле-Бургазъ)

Ради Бъчваровъ,

Стани Георгиевъ,

Ст. А. Минковъ.

Послѣдниятъ падна при атаката на Одринъ на 12 мартъ. Като кметъ на гр. Балчикъ той спомогна за прибиране въ нашия музей на интересната находка отъ гробницата прѣдъ тамкашната прогимназия.

Миръ на праха имъ и вѣчна имъ паметъ.